

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๒
รอบการประเมินที่ ๑/๒๕๖๗ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๗- ๓๐ กันยายน ๒๕๖๗

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

ชื่อ - นามสกุล นายธภัทร ชูประเสริฐ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

หน่วยงาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หัวข้อการพัฒนา แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

วิธีการพัฒนา ระบบอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน

วันที่พัฒนา ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗ สถานที่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หน่วยงานที่จัดอบรม กรมพัฒนาที่ดิน

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๒. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปสื่อสาร และถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้

สรุปสาระสำคัญ

คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการ แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่เพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ซึ่งจะพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ในการเก็บกักน้ำ คุณภาพของน้ำ รวมทั้งความพร้อมของเกษตรกรในการกำหนดพื้นที่ขุดสระน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่าย ๒,๕๐๐ /บ่อ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานโดยการขุดสระน้ำในไร่นา

๒. เพื่อบรรเทาผลกระทบจากฝนทิ้งช่วง หรือภัยแล้งให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตทางการเกษตร โดยใช้น้ำจากสระน้ำในไร่นา

ประโยชน์จากโครงการ

๑. เกษตรกรมีแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเป็นแหล่งต้นทุนน้ำไว้ใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตร ในช่วงฤดูแล้งหรือในเดือนที่ฝนทิ้งช่วง

๒. เกษตรกรมีพื้นที่ที่สามารถทำการเพาะปลูกไม้ผลและผักสวนครัวได้จากดินบริเวณขอบบ่อ และมีพื้นที่สามารถเลี้ยงปลาได้จากสระน้ำ

การบันทึกข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ประกอบด้วยเครื่องมือสำหรับผู้ใช้งาน ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. เกษตรกรผู้ลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๒. สถานีพัฒนาที่ดิน

๓. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต

๔. กองแผนงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. กองแผนงาน : กำหนดเป้าหมายจำนวนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
๒. เกษตรกร : ลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
๓. สถานีพัฒนาที่ดิน : คัดเลือกเกษตรกรแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
๔. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต : ตรวจสอบรายชื่อเกษตรกร
๕. กองแผนงาน : อนุมัติรายชื่อเกษตรกร
๖. สถานีพัฒนาที่ดิน : ลงทะเบียนผู้รับเหมา
๗. สถานีพัฒนาที่ดิน : ทำสัญญาจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานและบันทึกผล

การดำเนินการ

การคัดเลือกพื้นที่และรูปแบบการก่อสร้าง มีขั้นตอนดังนี้

๑. การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย

๑.๑ พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาขนาด ๑,๑๖๐ สบ.ม. ต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีเอกสารสิทธิที่ดินที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้ออกให้ ได้แก่ โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส. ๓ ข) แบบแจ้งการครองที่ดิน (สค.๑) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (น.ค. ๓ กสน.๕) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔ - ๑๔ ส.ป.ก. ๔ -๑๘) ใบจอง (น.ส. ๒ น.ส. ๒ ก.) พื้นที่ คทช. และพื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร รวมทั้งเอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากรมป่าไม้และอุทยาน

๑.๒ เป็นพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทานที่ขาดแคลนระบบที่จัดส่งน้ำได้ตลอดทั้งปี และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นประจำ หรือแล้งซ้ำซาก

๑.๓ พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา ตามเงื่อนไขของโครงการต้องเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเก็บน้ำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของดินที่มีผลต่อปริมาณน้ำที่จะกักเก็บได้ตามระดับความเหมาะสมของดินได้แก่ ความชื้นน้ำของดิน ปริมาณหินโผล่อยู่บนดินความลาดชันของพื้นที่ไม่เกิน ๑๕% และเป็นพื้นที่ที่ระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเร็วมาก และควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เป็นดินทรายจัด พื้นที่เกลือขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ที่มีก้อนหินขนาดใหญ่ ซึ่งหากก่อสร้างจะทำให้เกิดความเสียหายไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้ไม่นาน หรือคุณภาพน้ำไม่ดี

๑.๔ ในกรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากปากขอบสระน้ำข้างละ ๒ เมตร ส่วนกรณีขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กฎหมายว่าด้วยการขุดและถมดิน

๒. รูปแบบการก่อสร้างสระน้ำ คือ แหล่งเก็บน้ำฝน หรือน้ำซับที่ไหลซึมออกจากดิน โดยการขุดดินออกให้เป็นที่ขังน้ำให้มีขนาดความจุตามปริมาณน้ำที่ต้องการจะเก็บขังไว้ใช้งาน ดินขุดหรือการขุดดินให้ได้ความกว้าง ความยาว และความลึก และลาดด้านข้าง ตามที่กำหนดในแบบ โดยมีข้อกำหนดดังนี้

๒.๑ ลาดด้านข้าง การขุดดินจะต้องมีความมั่นคงไม่เกิดการสั่นไหวของลาดตลิ่ง การขุดดินความลึกไม่เกิน ๓ เมตร สามารถใช้ลาดด้านข้าง ๑ : ๑ : ๑.๕ และ ๑ : ๒ การกำหนดความลาดข้างของดินขึ้นอยู่กับชนิดของดินที่จะขุด โดยมีข้อเสนอว่าดินเหนียวปนทรายควรมีความลาดข้าง ๑ : ๒

๒.๒ ความลึกของการขุดดิน หากดินลึกเกิน ๓ เมตร ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขุดและถมดิน

๒.๓ การขุดดินใกล้แนวเขตที่ดินของผู้หนึ่งจะต้องมีระยะของขอบสระน้ำห่างจากแนวเขตที่ดินของผู้อื่น ไม่น้อยกว่าสองเท่าของความลึกสระน้ำ และนำดินที่ขุดมาถมเป็นคันล้อมรอบสระน้ำหรือปรับพื้นที่ภายในแปลง ให้เรียบร้อย

๒.๔ ในการขุดดิน ถ้าพบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซากดึกดำบรรพ์ หรือแร่ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ หรือทางการศึกษาในด้านของธรณีวิทยา ให้ผู้ขุดดินปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขุดและถมดิน ประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาความรู้

๑. ผู้เรียนได้ทราบถึงกระบวนการจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานได้

๒. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ส่งเสริม แนะนำเกษตรกรได้ การนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสื่อสารและถ่ายทอดสู่เกษตรกรได้

แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร

จากการอบรมหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น นักวิชาการเกษตร สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกรและผู้สนใจกระบวนการจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานและสามารถแนะนำขั้นตอนการจัดทำคำขอรับบริการได้อย่างถูกต้อง

(ลงนาม).....

(นายธภัทร ชูประเสริฐ)

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

(ลงนาม).....

(นายอนุรักษ บัวคลี่คลาย)

รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ